На самому березі моря жив рибалка Лука з онуком Мар'яном. Хвилі подеколи докочувалися аж до їхнього ліжка. Що ж тоді казати про вітер?

Але рибальська хатинка мужньо протистояла і вітрові, й хвилям. А чому б і ні? Адже стіни її були кам'яні, підлога теж кам'яна і навіть ліжко було складене з тонких кам'яних плиточок. То ж чи страшні такій споруді хвилі? Старий і хлопчина любили свою хатину, як доброго й давнього товариша, проте ще більше вони любили дерев'яного човна, який рятував їх од найстрашнішого шторму.

Удосвіта, коли місяць і сонце розминаються, старий Лука плив на човні в море, щоб витягнути ще звечора закинуту сіть. Ах, як переливалася золотом риба в сіті! Але старий цього не помічав і був нещасливий. П'ятдесят років він рибалить. П'ятдесят років ловить велику срібну рибину і п'ятдесят років та від нього втікає, залишаючи по собі лише порвані сіті.

— Сьогодні вже неодмінно впіймаю рибу Сріблянку! — рішуче сказав старий однієї ночі, а Мар'ян сумно похилив голову. "Дивися, рибо, краще не попадай у сіть",— шепотів він ледь чутно. Скільки є рибалок на світі? А скільки риби! Але чи є бодай одна схожа на Сріблянку? Чи вміє хоч одна заманювати рибалок далеко в море і, неначе місячний промінець, зникати в підводному царстві водоростей і коралів? Звідки в неї стільки хитрощів? Стільки мудрості? Далеко-далеко в морі чують моряки вряди-годи її спів і, зачудовані, збиваються з правильного шляху. її луска дивовижно сріблиться в місячному сяйві, й той, хто її побачить, застигає, мов укопаний, і заворожено слухає.

Усю ніч Мар'ян невідривно дивився на місячне сяйво, і йому ввижалося, що бачить Сріблянку, яка бавиться з хвилями. А коли на світанні в небі кигикнула чайка, він, наче хто стьобнув його батогом, зірвався з ліжка, відв'язав човен і почав щосили гребти до затоки, де дід

звечора закинув сіть. Хлопчак квапився, як міг. І о диво! Він не помилився у своїх передчуттях. У затоці, обплутана подвійною міцною сіттю, металася риба Сріблянка. Ні, недаремно дід позичав найміцніші сіті по всьому селу, немарно затягував по краях сталеві тросики... Риба вже зовсім знесилилася. Коли Мар'ян на човні підплив до неї, вона вже ледь дихала.

— Не бійся, Сріблянко,— хлопчина рукою торкнувся могутньої спини риби і, дивлячись їй прямо у вічі, почав ножем розрізати сіть. Як біля човна відразу завирувала вода! Хто кого: сіть Сріблянку чи Сріблянка сіть? Сильна і хоробра була Сріблянка, проте закороткий був поріз у сіті. Хлопчак нахилився, щоб подовжити його, але човен захитався, і хвилі зімкнулися над головою Мар'яна. Якою холодною і темною була вода! Хлопчина відчув, що якась невидима сила тягне його на дно, і сумно мовив:

— Пробач мені, Сріблянко, що не зумів визволити тебе з неволі!

Чи хтось бачив, скільки часу він тонув? Чи справді він був у палаці морського царя, чи й цар, і кораловий палац йому тільки привиділися? Коли розплющив очі, то лежав на дні човна, мокрий-мокрісінький, хоч викручуй. А навкруги хвилювалося й пінилося море. Спробував Мар'ян спертися на лікоть, устати, але в ньому було не більше сили, ніж у камені води. Після кількох марних спроб він знову впав на дно човна. З голови йому не йшли думки про стурбованого діда й ув'язнену рибу. Якби мав більше сили й зумів збільшити проріз у сіті, то Сріблянка була б вільна... Якби ж...

Але куди це летить його човен? Зібрався Мар'ян на силі, сів у човні і відразу все зрозумів. Ні, не сталевий трос тягнув човен і не рятувальне судно взяло його на буксир. Це Сріблянка порваними сітями обмотала гострий ніс човна і швидко тягла його до берега.

Хлопчак витягнув руку, погладив рибині хвіст і прошепотів:

— Дякую тобі, Сріблянко, дякую!

Чи то був крик чайки в небі? Чи, може, шурхіт хвиль? Чи рибина справді щось сказала? Пізніше ніхто нічого напевне не знатиме. Втім, звідки взялися рибальські притчі про хлопчика й рибу, які про щось перемовлялися між собою і сміялися? А звідки взялася пісня про Мар'яна і Сріблянку?

Коли рибалка Лука знайшов свого внука на березі, хлопчак навіть не міг підняти на діда очі. Він увесь паленів у лихоманці, крім того, човен був геть потрощений, сіть порвана. Проте рибалка Лука був мудрий чоловік: він і натяком не дав онукові зрозуміти, що шкодує за човном і сіттю, не сказав жодного докірливого слова, а взяв його на руки, відніс до хатини, поклав на тепле ліжко й прошепотів:

— Ні про що не шкодуй, синку! Змайструємо нового човна, виплетемо ще кращу сіть...

Мар'ян не міг не зізнатися собі, що він, якби треба було, знову вчинив би так само. Бо ж одна, лише одна є на світі риба Сріблянка! Хлопчак перестав плакати. Очі його розквітли, наче море в полудень: жива Сріблянка, жива! Здолала і сіть, і хвилі! Швидша од вітру, срібніша від чайки. Цілий день і цілу ніч Мар'ян усміхався сам до себе, а коли перші провісники світанку зазирнули у вікно і сон зморив діда Луку, він вибіг на берег моря і задивився на смугу місячного сяйва на воді. Ніхто не знає, скільки він отак стояв. Але ось біля його ніг схлюпнулася вода і він почув голос Сріблянки:

— Стрибай, Мар'яне, мені на спину і міцно тримайся за мою луску!

Хлопчак з розгону стрибнув на спину риби і полетів над морем, ніби чайка. Чи то вітер свистів біля його вуха, чи риба співала? Він ніяк не міг цього збагнути. Бігли-поспішали в безкрай моря вічно заклопотані хвилі:

яким далеким і яким жалюгідним видавався звідси берег! Невдовзі загубилися десь далеко позаду гірські вершини...

— Тримайся міцніше, Мар'яне і нічого не бійся! — стиха мовила риба. — Зараз пірнемо у глибочінь.

Але даремно Сріблянка попереджала хлопчика: з нею він не боявся ні хвиль, ні каракатиць, ні найчорнішого мороку, в який вони заглибились настільки, що навіть сонячне проміння відстало від них. Мов білий олень, пробивалася Сріблянка крізь густі підводні зарості, аж поки вони опустилися на саме дно, що густо поросло коралами, морськими лілiями і було всипане зірками, черепашками найрізноманітніших видів і кольорів. Наче маленькі місячні кульки, виблискували перлини з черепашки, яку Сріблянка назвала Перламутровою трояндою.

— Візьми одну! — Сріблянка поклала Мар'яну на долоню найбільшу перлину, і хлопець, повагавшись, поклав її в кишеню. "Дід дуже зрадіє, коли побачить перлину",— подумав він.

Наче відповідаючи на його думку, Сріблянка сказала:

— Скажи дідові, що перлину знайшов на березі моря. А морські прогулянки нехай залишаються нашою таємницею!

Риба замовкла. Більше вони не сказали одне одному жодного слова. За рухом плавників Сріблянки хлопчак здогадувався, куди вони пливуть. За сильнішим чи слабшим стисканням рук хлопчика риба здогадувалася, стомився він чи ні, хоче ще трохи побути під водою чи вже час повертатися на берег. Вони не домовлялися, коли мають зустрітися знову, але щойно сонце показувалося із хвиль, Мар'ян щодня квапився до моря, де на мілині його вже очікувала Сріблянка.

Рибалки й моряки говорили потім між собою, що хлопчак і виріс на риб'ячій спині. Дехто з хитріших намагався випитати в нього, чи не бачив перлин на дні моря, але він тільки знизував плечима.

З часом рибалка Лука розбагатів і вибудував новий просторий і світлий будинок, покрівля якого червоніла на всю околицю. Але дід з онуком і далі спали в своїй старій хатині на березі моря. Перед наступом хвиль і поривами шаленого вітру вона видавалася їм надійнішою. Якось старий рибалка помітив, що внук на світанку десь зникає, і вирішив постежити за ним. У листі фігового дерева не було чути навіть тихесенького подиху вітру, а море виблискувало, неначе крапля олії. Лише з глибини моря до берега тягнувся довгий срібний слід. Сховавшись за скелями, старий бачив, як його внук стрибнув на спину рибі й полетів по хвилях.

— Це все вона, проклята Сріблянка! — прошепотів рибалка.— Вона краде в мене любов онука!

Темніший від грозової хмари повернувся він додому і почав потай від онука плести сталеву сіть. Потім за великі гроші купив швидшого від вітру човна і однієї ночі, коли не спали тільки зірки, пішов на лови. Цілу ніч він марно шукав Сріблянку і закидав свою сіть. А перед світанком повернувся додому і гнівно прошепотів:

— Рано чи пізно, а таки спіймаю Сріблянку, інакше нема мені життя!

Старий не помітив, як сумно дивився на нього внук. Мар'ян ніяк не міг збагнути, чому дід ненавидить Сріблянку. Адже вона найгарніша риба на світі! Стежачи один за одним, вони ще довго думали про Сріблянку. Коли ж на світанку діда зморив сон, Мар'ян тихесенько встав, поцілував старого рибалку в чоло, накинув на плечі плаща,— на голову надів рибальського капелюха і рішуче попростував до затоки, шепочучи на ходу:

— Пробач мені, дідусю, пробач! Але не можу я допустити, щоб ти вбив мого найкращого товариша!

Холодний і вологий був пісок під його ногами, а по хвилях летіла біла, мов дідова чуприна, піна. Востаннє Мар'ян озирнувся на покинуту хатинку, і йому здалося, ніби дід докірливо дивиться на нього з прочиненого вікна. Проте хлопчак пересилив у собі бажання повернутися назад і стрімголов кинувся у воду.

Хвилі й досі мовчать, коли і як хлопчак заліз на спину срібній рибині. Не розкривають таємниці ні вітер, ні чайки. Однак серед рибалок і сьогодні можна почути легенду про те, що місячними ночами з моря випливає срібна риба, на спині якої сидить хлопчак з довгою і вибіленою морськими хвилями та палючим сонцем чуприною...